

פרשת וישב
כ"ו כסלו ה'תשפ"ד
שנה י"ב גליון י"ב

הדלקת הנרות	מוצש"ק	סוף קריש	
4:13	5:44	8:44/9:27	לעיקוואוד
4:10	5:41	8:44/9:27	ברוקלין
3:59	5:52	8:20/8:59	ירושלים
4:13	5:49	8:22/9:01	בני ברק
4:07	5:50	8:21/9:00	אלעד

שבת מברכים: ראש חודש טבת ביום ד' הבעל"ט
 מולד ביום שלישי בשעה 8:01 בערב עם 3 חלקים

רחמי עלי

ליקוטי מאמרים ודברי חינוך ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

וישב יעקב.

וברש"י על וישב יעקב, הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה היה פיקח אחד משיב לו ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה תמה ואמר מי יכול לכבוש את כולן וכו', ע"כ. והעצה ומה שעשה יעקב הוא להתחזק בבטחון, וזה שמרומו בתיבת ויבטחו ב'ך יודעי ש"מך.

על פי אמרי ברוך, מהרה"ק ר' ברוך פנחס מסקאליע ז"ע

וימאן ויאמר וכו'.

וקשה שבתחלה כתיב וימאן ואח"כ כתיב ויאמר וגו' הול"ל תכף ויאמר. וי"ל דהנה על תיבת וימאן יש בנגינת הטעמים שלשלת. והשלשלת נקרא בשלש תנועות. לרמז כי אם בא ח"ו לנסיון כזה. יתחזק נגד היצה"ר באמונה לבר, שמאמין בהש"ת שאטור לעבור נגד מצות הבורא, ולא יבקש לעצמו טעמים על האיסור, כדי שלא יתגבר היצה"ר עליו לבטל טעמים שלו ח"ו. רק באמונת הש"ת לבד יתגבר נגדו. שלא יעשה בשום אופן נגד מצות הבורא בלא טעם כלל. ורומז ע"ז השלשלת שנקרא בג' תנועות. שיגמור בדעתו ובמחשבתו בהסכמה גמורה והלוטה איני רוצה ואיני רוצה. ואיני רוצה. לעבור העבירה ח"ו בשום אופן. ולזאת תיבת וימאן אותיות ויאמין. שבאמונה לבד צריך להתחזק נגד היצה"ר בלא שום טעם. ואמר שנגמר בלבו שלא יעבור בשום אופן שבעולם אז יוכל לבקש טעם לזה. ולזה אחר תיבת וימאן כתיב ויאמר אל אשת אדוניו וגו' לא חשך ממני מאומה כי אם אותך באשר את אשתו ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים. שאמר לה אז טעם ג"כ...

דברי יחזקאל, מהרה"ק משינאווא ז"ע, בתו"ד

כימים ההם בזמן הזה.

... דבעיקר הנס בנרות המנורה הקשו המפרשים למה הוצרך לנס הלא טומאה דהוי' בציבור, ותירצו שהוא להראות חיבתן של ישראל ושעבודתם נרצית, ומוכן דכמים פנים אל פנים וכו' גרם בלב ישראל אהבה עצומה לאביהן שבשמים, וכן בכל שנה ושנה בזמן הזה מתעוררת האהבה, וידועים דברי הרמב"ן בפסוק אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, היינו כאשר באה בלב האדם אהבה להש"ת יניח אותה בחפץ של מצוה, עכ"ה, כי יכולה מזה להשתלשל ח"ו אהבה חיצונית, וחפץ של מצוה הוא כלי ושמירה שלא תצא לחוץ. ויש לומר שזהו ענין נר הנוכח חפץ של מצוה שיהי' כלי לאהבה...

שם משמואל, חנוכה שנת תרע"ז ליל א', בתו"ד

בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים.

בנוסח שיר של חנוכה בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים, וצ"ב למה קראם בני בינה. נראה לי לפרש דכתיב בפ' בשלח (שמות יד, כג) ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים, ומפרש הנועם אלימלך דאדם שיש לו השקפה עליונה הוא מאמין שבכל שעה ושעה עושה עמנו הקב"ה ניסים ונפלאות כמו שאומרים בתפילות י"ח מודים אנחנו לך וכו' על נסך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת וערב ובקר וצהרים, וזה שאמרה לנו התורה הקדושה, ובני ישראל ושם ישראל הכינוי של בני עליה, הלכו

ביבשה, אף אם הם הולכים ביבשה, דהיינו על הארץ כמו שאר אנשים הולכים, נראה בעיניהם כאילו היו הולכים 'בתוך הים' בניסים ובנפלאות. ונראה לי דלמדריגה זו צריך להיות להאדם שכל במוחו ובינה דעה להבין את מעשי השם יתברך. וגם בימי החשמונאים היה הנס הגדול שמצאו פך שמן קטן שלא נגעו בו היונים הרשעים, דיש אנשים שאמרו על דבר כזה רק דבר מקרה הוא ולא ראו בה שום נס, אבל הבני בינה אומרים, מה שזכו שהדליקו, שיכלו להדליק נרות בחצרות קדשין, זה בעצם היה נס גדול, ועל כן קבעו שמונת ימי חנוכה אלו וכו' ולא ז' ימים כמו שהקשה הבית יוסף, כי זה היה ג"כ נס גדול דבליילה הראשון היו יכולים להדליק נרות. ושפיר אמרינן ומנותר קנקנים, דהיינו מה שנותר מן הקנקנים ששברו וטמאו היוונים, נעשה נס לשושנים, וע"כ בני בינה, ימי שמונה, קבעו שיר ורננים, כי דווקא אנשי בינה היו מכירים זאת בבחינת נס של הלילה הראשון.

קול יהודה, מהרה"ג ר' יהודה אריה קליין זצ"ל מלפנים רח"מ בקה"י פעסט

נס חנוכה.

ותשכיל ותדע לפי"ז למה הנס דחנוכה לא ניתן לכתוב בדברי נבואה כשאר הנסים (כמו שאמרו רז"ל). דהנה הנס הזה נעשה בזמן הפסקת הנבואה, וכדי שלא יאמרו ישראל ח"ו אבדה תקותינו באין חזון נפרץ ואין נביא וחזוהי, הנה עשה הש"י בזמן ההוא את הנס הזה להורות על מעלת התורה שהיא עדיפה מנבואה, ועל ידה רואה האיש הישראלי כל הנסתרות על ידי האור הגנוז בה, הנה לבעבור זה, הנס הזה לא ניתן לכתוב בדברי נבואה, כי זה כל עיקרו של הנס להתוודע ולהגלות אשר שגבה מעלת אור התורה ברבו יתירה מדברי נבואה, והכן הדבר.

בני יששכר, מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב אות יד

מצוה להניחה מנחוח ולמטה מעשרה (שבת כא עמוד ב).

מבחוץ ולמטה מי' לרמז שהנס בא בגילוי גם למטה ובעולמות התחתונים...

דברי חיים, מהרה"ק מצאנז ז"ע בתו"ד

ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן רק כהיום הזה.

או יאמר ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן רק כהיום הזה, ר"ל כפי שנמשך עכשיו הוא תשועה גדולה וכו', אבל לא בזמן הנס והבן, על כן ואחרי כן באו בניך וכו', ר"ל תקנו הם עצמם מה שתקנו והדליקו נרות כנ"ל שיפתחו האורות, וקבעו שמונת וכו' שמונת דייקא, דהיינו שיהיה בבחינה יותר גבוה כמ"ש, והיינו להודות ולהלל לשמך הגדול דייקא, כעין שפירשו התוספות (במסכת ברכות דף ג עמוד א וד"ה וענין) שיהיה שמו גדול ושלם, דהיינו שבחינת הויה יתגלה, דהיינו שיהיה הכל בלי פעולה גשמית, ושמו הגדול יתגדל ויתקדש במהרה בימינו אמן.

ישמח משה, פרשת וישב

זאת חנוכה.

זאת חנוכה גמר החיתום. להבין הענין שלאחר כל הימים הנוראים המצויינים לגמר החיתום כיוה"ק הושענא רבה ושמיני עצרת, הנה השלמת גמר החתימה היא בחנוכה שאינו בכלל יו"ט. אכן נראה דזהו הענין באמת, שהש"ת רצה להורות בזה שעיקר גמר החתימה נקבע לטובה אם גם בימים הרגילים של ימות החול מתנהגים בקדושה כיאות ולא רק בימים הגבוהים...

נחל יצחק, מהרה"ק ר' יצחק אייזיק מזושטקא ז"ע, בתו"ד

רהשי ההלכה

פסקים וביורוי הלכות בדברים המצויים הלכה למעשה מפסקי מרן בעל שבת הלוו וצ"ל

בעריכת הרה"ג ר' ישכר דוב שטיין שליט"א מו"ץ באלעד בפיקוח הרב הגאון ר' משה שטיין שליט"א רב דקול חסידים בני ברק, מו"ץ בשבת הלוו ונח"מ פסקי מרן ושבית לוו

פסקי הלכות

מהלכות חנוכה

- א. אורח שישן במקום אחד ואוכל במקום אחר היכן ידליק נר חנוכה:** אורח שישן במקום אחד ואוכל במקום אחר, בזמן הזה שמדליקין בפנים ידליק במקום שאוכל שמקום האכילה עיקר (עי' שו"ע סי' תרע"ז סי"א שאכסנאי צריך להדליק בפתחו אע"פ שאותו בית אינו מיוחד אלא לשינה והוא אוכל על שולחן בעה"ב והטעם משום חשדא, הג"ה וי"א דבאוג"ז שמדליקין בפנים ממש ידליק במקום שאוכל וכן נהגו, ועי"ש במשנ"ב סק"א), וכל זה כאשר מקום האכילה והשינה שוים ששניהם מיוחדים לו אבל מי שנוסע להתארח בעיר אחרת ואוכל במקום אחד עם אחרים וישן בבית אחר ויש לו שם חדר מיוחד לעצמו מקום שינה עיקר וידליק במקום שינה (מכ"ת לוי מועדי השנה פ"א ס"ה).
- ב. האוכל סעודה בבית אחר האם יכול להדליק שם נר חנוכה:** הסועד אצל חברו באקראי וכגון בן נשוי שהולך לסעוד בבית התורים צריך להדליק נ"ח בביתו ואינו יוצא בהדלקה בבית אחר, וכן אשה שאין לה בעל ונכנסת לשכנים להדלקת נ"ח אף אם אוכלת שם משהו אינה יוצאת בזה וחייבת לחזור ולהדליק בביתה (ומ"מ שעשה ניסים ושהחיינו נראה דצאה ולא תברך שוב דלא גרע מברכת הרה"ה), אבל מי שמתארח בבית אחרים באכילה ושינה אף שמתארח רק ליום אחד יכול להדליק במקום שנמצא [ואינו צריך לשלוח שליח להדליק בביתו מפני החשד דאין שייך חשד בזמנינו] (עי' משנ"ב סי' תרע"ז סק"ב שהסועד אצל חברו באקראי ויש לו בית באותו העיר צריך לילך לביתו להדליק נ"ח, ועי' בה"ל שם ד"ה במקום שאוכל מפר"ח דאם הולך הוא וכל אנשי ביתו לבית אביו או חמיו בקביעות על ח' ימי חנוכה שיכול להדליק שם, ועי' במכ"ת לוי ש"ה והערה ז' בשם מרן וצ"ל דח' ימים לאו דוקא דה"ה במשנה דירתו ליום אחד).
- ג. המתארח בשבת אצל אחרים היכן ידליק במוצ"ש:** הנוסע לשבת להתארח אצל אחרים מדליק שם נרותיו בער"ש, ולגבי מוצ"ש אם אינו חוזר מאוחר ימתין וידליק בביתו, ואם חוזר מאוחר ידליק היכן שנמצא במשך השבת (מכ"ת לוי שם ס"ז והערה ח' בשם מרן וצ"ל, ועי"ש שהיה רגיל מרן וצ"ל לומר שבזמנינו במוצ"ש בעיר עכ"פ עד השעה 10:30 עד עין אינו מאוחר, ומ"מ נראה שהדבר תלוי לפי המקומות שיש מקומות שאמן תכלה רגל מן השוק הוא יותר מוקדם ויש מקומות שהוא יותר מאוחר משהו ז).

ביורוי הלכות

הדלקת נרות חנוכה בברכה במסיבה הנערכת באולם

דאיית הריב"ש מהא דמברכין על הלל דר"ח, וכ' דאולי סמך השו"ע על מש"כ הכלבו דהכא הוא קידוש שמו יתברך לברכו במקלות אף שהוא דוחק כיון שאין כל ראייה שאפשר לברך ע"ז, וגם לענין קידוש בבהכ"נ שהוזכר בגמ' כ' בבי"י סי' רס"ט דטוב יותר שלא לקדש מאחר דליכא אורחים שאוכלים וישנים בבהכ"נ וכיון דאין קידוש במקום סעודה יש לחוש דהו"ל ברכה לבטלה וא"כ כ"ש בהדלקת נ"ח בבהכ"נ שלא הוזכר כלל בתלמוד שאין לברך (ונסתור הטעם הראשון שכל ב"ב דמשום אורחים תקנו כן), ואף דאיכא למימר דהכא שאני דנתחדש טעם חדש כיון שאין אנו יכולין להדליק בחוץ וליכא פרסומי ניסא (וכמש"כ הריב"ש) מ"מ קשה לחדש דבר מדעתנו בלי ראייה ברורה, גם קשה לטעם הכלבו שהוא כד' לברך שמו במקלות מ"ט לא תקנו כן גם בימי חכמי התלמוד, וע"כ צריך לצרף הטעמים של הריב"ש והכלבו (לכאורה כוונתו דשניהם לטעם אחד נתכוונו שהוא מפני דליכא בזמנינו פרסום הנס בחוץ, ובאמת כן משמע בכלבו לפנינו שהבאנו לעיל דהוא מפני פרסום הנס ולא כמש"כ הבי"ש במו), וסיים שם החכ"צ דאי"א לומר דהמתארח סמך על הפוסקים שהביא הטור דמדבריהם נראה שהיה המנהג פשוט לברך, דכל הפוסקים הללו היו אשכנזים וצרפתים ודעתם כר"ת שמברכין על המנהג אבל המתארח שחשש לד' הרמב"ם דאין לברך על המנהג לא היה לו לסמוך על דבריהם והא ראייה דהרמב"ם לא הביא כלל מנהג זה, גם בשו"ת בנין שלמה סי' נ"ג נתקשה בטעם המנהג והק' על מש"כ הבי"ש דהוא משום אורחים דממ"נ אם הם מתאכסנים בבית בעה"ב צריכים להשתתף עמו בפרוטה ואינם יוצאין בבהכ"נ, ואם הם ישנים בחדרים הסמוכים לבהכ"נ ויש להם פתח בפני עצמם צריכים להדליק בפתח החדר, ואולי מיירי דאין להם פתח לעצמם ונכנסים דרך פתח בהכ"נ ודוחק, גם מש"כ בכלבו דהוא כדי להוציא מי שאינו בקי צ"ע דלכאורה כוונתו דאינו בקי לברך וא"כ הרי אינו יוצא בהדלקת בהכ"נ דצריך להדליק בביתו ולבקש מבקי שיברך להוציאו (ואי"ל דתקנו כן משום עני שאין לו שמן להדליק דהרי גם עני צריך למכור כסותו להדליק נ"ח וכן חנה הריב"ש בס"י ק"א (בשאלה) והביא ראייה מהא דאין מקדשים לביל פסח משום דצריך למכור כסותו ויש יין לכל אחד) עכ"ל, אמנם למעשה ברור הדלקת נ"ח בבהכ"נ מנהג ותיקין הוא כמש"כ הריב"ש וכן נהגו משנות דור.

ועי' בשו"ת שבת הלוי ח"ד סי' ס"ה ש"ה מרן וצ"ל דגם ממש"כ הריב"ש (שהיה אביר הפוסקים) דאין אדם יוצא בה משמע דלא ס"ל כהכלבו דהוא כדי להוציא את שאינו בקי (ודלא כבי"י) הוא כדי להוציא אורחים), ועכצ"ל דעיקר הטעם כטעם שני שכל הכלבו דהוא הדור מצוה ופרסום הנס וזכר למקדש (לבד מטעם הריב"ש שחסר בפרסום הנס משום שמדליקין בפנים), ולפי"ז אפשר דלא נתייחד המנהג רק בבהכ"נ דיש בכך דמיון להדלקת המנוחה בבהמ"ק (וכן נראה מלשון המנהג המובא לעיל), והא ראייה מדפליגי הפוסקים האם לסדרם בבהכ"נ בין צפון לדרום או בין מזרח למערב דתליא בפלוגתא דנתיא האיך היו מסודרין נרות המנוחה במקדש, ונראה דמה"ט הקפידו להדליק בין מנחה למערב ודומיא דהדלקת המנוחה שהיא בין תמיד של בין הערביים להקטרת האימורים (ואפי"כ בער"ש ד' הד"מ שיש להדליק אחר מנחה), וכיון שאין נדו"ד דומה לגמרי אין בכוונתו להוסיף במה שאינו דומה לעיקר המנהג.

ועי"כ הלכה למעשה אף להדליק נ"ח בברכה במסיבה הנערכת באולם או ברחוב וכיו"ב.

שאלה: האם מותר לברך על הדלקת נרות חנוכה במסיבה הנערכת באולם או ברחוב ברוב עם וכמו שמברכים על הדלקת נרות בהכ"נ?

תשובה: כדי לברך אם מותר להדליק נ"ח בברכה במסיבה יש לבאר תחילה מהו מקור וטעם מנהג הדלקת נ"ח בבהכ"נ, מנהג זה אינו מוזכר בגמ' ומובא רק בראשונים וכדלהלן, העיסור בה"ל חנוכה כ' ונהגו להדליק נ"ח בבהכ"נ, ובהגו"ט סמ"ק סי' ר"פ סק"ב כ' אך בבהכ"נ מדליק בימין דליכא מזוזה ועוד דומיא דמנוחה דמקדש שהיתה בימין, וז"ל הכלבו בה"ל חנוכה ונהגו כל המקומות להדליק נ"ח בבהכ"נ להוציא ידי שאינו בקי ושאינו רזין בזאת, גם כן הוא הדור מצוה ופרסום הנס וזכר למקדש וכו', וז"ל השב"ל הלקט סי' קפ"ה כ' בעל הדברות נהגו להדליק נ"ח בבהכ"נ וכו', וגם אנו נוהגין להדליק בבהכ"נ ולא ידענו שורש וענף למנהג הזה ומו"ר ר' יהודה אחי שני נר"ו היה נמנע מלהדליק שלא לברך עליה וכן דעתנו נוטה כי מאחר שכל אחד ואחד מדליק בביתו מה צורך להדליק בבהכ"נ, ואילו היו אורחים ישיגין בבהכ"נ היו הם צריכין להדליק דק"ל אכסניי חייב ב"ה ואם אין שם אורחין מה צריך להדליק, ושמא מפני שהיא בית דירה [בכ"י ב' נוסף, לחזן הכנסת בבהכ"נ נהגו כן א"כ השתא דלית בהו בית דירה] אין להדליק, וז"ל התניא רבתי סי' ל"ה כ' בעל עשרת הדברות נהגו להדליק נ"ח בבהכ"נ וכו' ושמא נהגו להדליקה בעבור האורחים ובעבור מי שלא היה לו שמן להדליק נ"ח אבל מורי הרב חביבי היה נמנע מלהדליקה בבהכ"נ כדי שלא לברך עליה אבל אם היו אורחים ישנים בבהכ"נ היו אורחין עצמן צריכין להדליקה דקיימא לן אכסנאי חייב ב"ה, ובסי' המנהג ה' חנוכה כ' ויראה לי דאין חיובא בבהכ"נ להדליק נר של חנוכה כי אם בבית שאדם דר בו מדאמרין כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל ובהכ"נ פטור ממזוזה כדאמ' ביומא יא: אלא אם כן יש שם בית דירה לדור לחזן בהכ"נ, אלא נהגו כן על זה שהנס בא במקדש בית עולמים ועושים כמו כן במקדש מעט בגולה לפרסם הנס לפי שכולם מתקבצים שם.

ונהגו בטור סי' תרע"א ס"ז הביא מסמ"ק דבהכ"נ מניחה בדרום זכר למנוחה שהיתה בדרום, ובבי"י כ' טעם המנהג הוא מפני האורחים שאין להם בית להדליק וכמו שתקנו קידוש בבהכ"נ מפני האורחים, וכ"כ הכלבו (בכלבו לפנינו כתוב דהוא כדי להוציא את שאינו בקי ואינו רזין במצוות ולא את האורחים) וכ' (הכלבו) עוד טעם אחר שהוא כדי לפרסם הנס בפני כל העם ולסדר הברכות לפנייהם שיש בזה פרסום גדול להשי"י וקידוש שמו כשמברכין אותו במקלות (ובכלבו לפנינו כ' גם כן הוא הדור מצוה ופרסום הנס וזכר למקדש), עוד הביא בב"ב מש"כ הריב"ש סי' ק"א בתשו' לשואל שתמה מדוע צריך להדליק נ"ח בבהכ"נ והשיב הריב"ש וז"ל המנהג הזה להדליק בבהכ"נ מנהג ותיקין הוא משום פרסומי ניסא כיון שאין אנו יכולין לקיים המצוה כתיקונה להדליק כל אחד בפתח ביתו מבחוץ מפני שיד האומות תקיפה ומברכין ע"ז כמו שמברכין על הלל דר"ח אע"פ שאינו אלא מנהג ומ"מ באותה הדלקה של בהכ"נ אין אדם יוצא בה וצריך לחזור ולהדליק כל אחד בביתו.

אמנם בתשו' האחרונים נתקשו בטעם המנהג, דבשו"ת חכם צבי סי' פ"ח הק' על המתבר (סי' תרע"א ס"ה) שפסק שמדליקין ומברכין בבהכ"נ דסותר דברי עצמו לעיל סי' תכ"ב ס"ב דעדיף טפי שלא לברך על הלל דר"ח שהוא מנהג וכהרמב"ם דאין לברך על המנהג דלשי"י נסתרה

הילולא דצדיקא

גלב"ע
כ"ח כסלו
תרע"ח

הרה"ק
ר' יהושע בריסק זי"ע
אב"ד דאדא והגלילות

אלה תולדות

רבינו הרב המופלג בתורה חר"ש כ"ג, יראת ה' היא אוצרו מלא עתיק, כבוד שם תורתו, (נוסח היתר הוראה שקיבל רבינו מרבו הרה"ג הר"ר יעקב טננבוים זצ"ל בעמח"ס נהרי אפרסמון), המאור הגדול, חרף ובקי וכו', (איגרת מאת הרה"ק הקדושת י"ט זצ"ל), הרה"ג הר"ר יהושע בריסק זצ"ל, נולד לאביו הק' הרה"ג הר"ר משה שמואל בריסק זצ"ל אב"ד ניאראד, ולאמו הרבנית הצדקנית צפורה גיטל, ביום כ"ח כסלו נר ד' דחנוכה בשנת תר"ז לפ"ק. ועליו נאמר מאמר חז"ל, הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום, ואכן נסתלק רבינו ביום זו ע"א שנה אחריו.

כבר במעלליו ניכרו על רבינו גודל התמדתו בתורה הק', והעידו כולם כי עדין לגדולות, וברוב כשרונותיו דלה והעלה חידושי תורה כאחד מגדולי האחרונים ממש. ועוד בצעירותו נלקח ע"י הרה"צ הר"ר מנחם גרשון גרינוואלד זצ"ל אב"ד קערעסטיר (שהיה הוא בעל תפילה הקבוע בתפילת מוסף בימים נוראים אצל הרה"ק הר"ר מאיר מפרמישלאן זצ"ל), לחתן לבתו הרבנית פראדל ע"ה. אמנם זיווג זה לא האריכה ימים, ובזיווג שני נשא את הרבנית אסתר ע"ה בת הרה"ח הר"ר דוד יעקב דוידוביץ מטריסק זצ"ל.

רבינו בהיותו כי נפשו חשקה בתורה ועבודת ה' כאחד מן הגדולים, התדבק בגדולים, והלך ללמוד אצל מן הכתב סופר זצ"ל שהעריכו וחייבו עד אין לשער, כ"כ נתדבק אל הרה"ק הדברי חיים מצאנז, ולהרה"ק האור פרי תבואה מליסקא זצ"ל, כ"כ נסע לצדיקי דורו, ובהם הרה"ק התפארת שמואל מדאראג זצ"ל.

הרבנות בדאדא

עוד בהיות רבינו יושב באהלה של תורה בבית חמיו ועלה והתעלה על במתי התורה היראה בשנת תרכ"ט, הניח רבו המובהק הרה"ק הר"ר צבי הירש מליסקא זצ"ל בעמח"ס אור פרי תבואה את עיניו עליו, ושולח מכתב המלצה לבני קהילת ניאראד שראוי ויאה להם שיקחו את רבינו לרב ומרא דאתרא בקהילתם, כממלא מקום אביו הגאון שנפטר ונשאר מקומו פניו. וכן כתב בתוכן דברי מכתב ההמלצה, יען כי שמעתי שאין בתוכם איש שיהיה תורתו אומנתו להיות לכם מורך דרך ה', והאברך המופלג מ"ה יהשע וכו' אין לו עסק מעסקי עולם ורק בתורת ה' חפצו, ומגמתו להתמיד בלימוד תורה, לכן הנני אומר לכם בדרך עצה טובה שתקחו אותו למקומכם לישב בתוכם, ויהיה לכם מורך דרך מספרים הקדושים וכו'. אכן מאת ה' היתה שלא יצא ענין הרבנות מכוח אל הפועל, ובשנת תרל"א נתמנה רבינו להיות לרב העיר זאמבאר, ושם כיהן כרב העיר כשנתיים ימים. ובשנת תרל"ג נתמנה רבינו ונקראה להיות לרב העיר דאדא, הסך לנהר טיסא, וע"ש נקרא אב"ד טיסא-דאדא.

רבינו ישב על כס הרבנות בעיר טיסא-דאדא משך מ"ה שנים רצופות, וינהג ברמה כל עניני העיר, והשפיע על כל יושבי העיר מגדלותו, והעריצוהו

כולם עד מאוד, ורבים השיב מעוון עד שאמרו כי כל ימי רבינו לא נמצאה בכל העיר מחלל שבת כלל, ולא היה אב שלא יגיד את בניו לתורה וליראת ה', כי כולם חשבוהו לאב לרב עליהם, ורבים נושעו מברכתו לזש"ק, וכפי שיפור נכדו הרה"ק החמד שלמה מטענקא זצ"ל כי זוכר הוא שבפורים נהגו בני בעיר להביא ילדיהם הקטנים ליתן משלוח מנות לרבם, באמרם, כי זהו עיקר משלוח מנות שלהם אלינו, כי בזכותו נולדו אלו הבנים...

פניו של רבינו תמיד הפיקו אור והוד קרניו העיד על גודל מעלתו בקודש, וכאשר התיישב בעת אסיפת הרבנים מיד התבלט רבינו באור פניו, וכולם המתינו לשמוע דעתו שהתקבל אח"כ ברוב עם, כי כולו היה אומר כבוד, ודיבורו הייתה כדיבור היוצא מפי כהן גדול הלבוש אורים ותומים ממש...

סיפרה נכדת רבינו הרבנית מטשעקא ע"ה, פעם אחת כשהייתי בבית רבינו, הגיע לבית רבינו אורח שהיה נראה עני מרוד ביותר, והיה נראה כי הגיע להעני הלז השמועה שאפשר להשתכן בבית רבינו בחינם, ולכן הגיע לקיימו, אך למרבה הפלא מיד כאשר ראה רבינו ביאת האורח יצא עמו לבית האכסדרה מחוץ לביתו, וכך עמד ודיבר עמו שעות ע"ג שעות עד אשר הפציע אור הבוקר, ויהי לפלא כי דבר זה לא היה מדרכו של רבינו כלל לעמוד ולדבר עם האורחים שעות ארוכות. והיה כאשר האיר השחר ונפרדו שניהם, הלך רבינו ללוות את האורח, ויהיה כאשר הניח האורח את ידו על המזוזה בפתח רבינו, מיד נעלם האורח ולא נודעו עקבותיו אח"כ שוב, ונתקיים בו, ופרח לו איש האמת...

בצל רבותיו

מסופר, כי פעם אחת עלה בדעתו כי עליו לנסוע למשך תקופה ארוכה כדי לדעת ללמוד דרך אמיתית בעבודת השי"ת, ולכן נסע לעבר העיר צאנז למשך תשעה חודשים רצופות, ושם ישב על התורה ועל העבודה בצילו של האי צדיק שחיבבו והעריכו מאוד. צדקתו הייתה לאין ערוך, כאשר גם בימות החורף לא ויתר על טבילה מידי יום ביומו, ומסופר עליו כי בימים קרים אלו אף היה שובר את הקרח שעל הנהר טיסה והיה יורד וטובל במסירות נפש של ממש.

פעם אחת כשהגיע רבינו בניסיעה מיוחדת אל רבו הרה"ק הדברי חיים מצאנז זצ"ל, כאשר נכנס במוצאי שבת להיפרד מהצדיק, פנה אליו בחביבות ושאלו, דאדער רב, האם סיימתם מסכת כאן בצאנז. אמר, לא. אמר לו הרה"ק, אם באים לכאן יש לסיים מסכתא! מיד שכמוע רבינו דברים יוצאים מפי רבו, נכנס לביהמ"ד וישב ללמוד בשמחה מסכת ברכות מתחילה ועד סוף משך כל הלילה של מוצאי שבת, עד שסיימה לפנות בוקר, מיד עמד להתפלל ואחר התפילה פנה להיפרד לשלום מרבו, באמרו, כי אכן סיים מסכת ויפרד ממנו הרה"ק לשלום, ובירכו 'שלא יחסר לו לעולם מאומה'. ואכן נתקיימה בו ברכת הצדיק, כי מעולם לא היה חסר בבית מאומה על אף שהיו תמיד אורחים בביתו ללא גבול ומידה.

פעם אחת כאשר נסע רבינו לעבר העיר דאראג כדי להסתופף בצילו של רבו הרה"ק התפארת שמואל מדאראג זצ"ל, שכר בעל עגלה עם מרכב וסוסים שיסעוהו לדרכו. באמצע הדרך באו לקראתו גזלנים עם סכינים והיה רבינו בסכנה גדולה, מיד זרק עצמו מן העגלה, ורץ ברגליו ובא לדאראג ונשאר הערל הבעל עגלה לבדו. כשהגיע לדאראג ונכנס לרבו לקבל שלום ממנו, אמר לו רבו, איך עושיין כזה דבר להניח כך ערל לבדו שם, הלא אם יהרג מיד יעלילו הנכרים ויאמרו שיד ישראל במעל ח"ו, ויהיה רח"ל מזה עלילות דם. ויהי כדברו עמו, פתאום בא הערל לשם לבית הרה"ק, ואמר הערל להרה"ק בתמיה, איך אפשר שבזמן מועט הגיע היהודי הלז לביתכם, הלא זה עתה היה שם והציל אותי מן הגזלנים הרוצחים, ויהי לפלא.

פזר נתן לאביונים

רבינו היה מפורסם מאוד במידת הכנסת אורחים, ורבים מעניים ומרוזים השתכנו בביתו ימים רבים, וכאשר לא היה להם מקום לישון, פינה לפניהם חדרו ומיטתו, ואת מיטת בני ביתו לצורך עניים, בנוסף גם באו חולים ומצורעים אשר ראו בביתו משכן של קבע ששם קיבלו אותם בסבר פנים יפות, עד שלימים כותלי ביתו העידו על גודל הקדושה של מצוה זו, כאשר פעם אחת פרץ אש גדול בעיר דאדא, ושרף הרבה בתים מסביביו ונעשה נס גדול שדילג האש את ביתו של רבינו, ויהי לאות. ומצוה זו קיבל מרבו הרה"ק מדאראג זצ"ל, כאשר פעם אחת בעת שהיה בבית רבינו צר ומצוק, הלך אצל רבו לבקש ממנו ברכה על פרנסה, נתן לו רבו סך של ד' מאות זהובים שהיה סכום גדול מאוד, וצוה עליו, שיקנה לו בית בפרשת דרכים דוקא, וכך עשה, וכך התפרסם רבינו במצוה רבה זו.

רבינו כאמור שהסתופף בצילו של הרה"ק מליסקא זצ"ל נקשרה נפשו בעבודות אהבה עם הרה"ק הר"ר ישעיה מקערעסטיר זצ"ל, שגם הוא היה מתלמידיו הגדולים של הרה"ק מליסקא זצ"ל כידוע, ודרכם היתה תמיד כאמור במצות הכנסת אורחים ולהרוות רעבונו של בני ישראל תמיד, ושניהם נהגו לערוך סעודת מלוה מלכה ברוב עם מידי שבוע בשבוע. וסיפרה נכדת רבינו, כי פעם אחת הגיע הרה"ק מקערעסטיר זצ"ל לרבינו במוצ"ש וביקש ממנו חלה גדולה לצורך סעודת מלוה מלכה, מכיון שיש לו אורחים רבים הסמוכים על שלחנו, ואמר, כי שצריך הוא את החלה "למשך חמש דקות בלבד". ואכן נתן לו רבינו חלה גדולה במשקל כמה ק"ג. ויהי כאשר עברו חמש דקות ויותר, וכך כל הלילה והחלה לא חזרה, ויתמה רבינו על הבקשה המוזרת של הרה"ק, ויהי כאשר נפגשו שניהם בבוקר השכם, שאלו רבינו בתמיהה ובחביבות, נו היכן היא החלה של החמש דקות???, אמר לו הרה"ק, אכן כדברכם הוא, אמנם לאחר חמש דקות כבר לא היה כלום מהחלה, ולא נשאר ממנו כלום מה להחזירה... זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

כה כסלו - הלכות אסורי לשון הרע - כללי

יג. ואף על פי כן נראה לי, דאם הוא משער, שעל ידי זה, שישפך לאנשים, האריך שפלוני עשה לו עולה בענין ממונ וכיוצא בזה, תוכל לבוא לו מזה תועלת על להבא, בגוף, שישפך לאנשים, שדבריהם נשמעין לו, אם יוכיחוהו על זה, ואולי על ידי זה ישיב לו הגזלה וההזק וכיוצא בזה, מתר לו לספר להם ולבקש מאתם, שיסיעוהו בזה. ולפעמים יציר תועלת על להבא מהספור, אפלו שלא בענין ממונ, (דהיינו ענין צער ובשת ואונאת דברים וכיוצא בזה), בגוף, אם נודע לו בברור, איך שפלוני רוצה להרפו ולגדפו על דבר פלוני ופלוני, אם יספר זה לאנשים חשובים או לקרוביו של פלוני, ויעריך לפניהם את אמתת הענין, ויראו בעצמם שהדין עמו, אפשר שימנעוהו מזה, או אפלו הוא דבר, שכבר עבר, שכבר חרף אותו, אך שהוא משער, שאם לא יספר הדבר לקרוביו, או לאנשים חשובים, כדי שימנעוהו מזה, יבוא עוד להרפו ולגדפו בכל אלו האפנים וכיוצא בזה, מתר לספר הדבר לבני אדם, אף שעל ידי הספור יתבזה חברו לפני השומעים, כיון דאין בנות המספר לזה, רק הוא רוצה לשמר את עצמו, שלא יהיה לו ממנו נזק בענין ממונ או צער וביזש.

וידו שמים פלאך ה' אף אמונתך בקהל קדושים

על נס מציאת הפך כתב בספה"ק דברי חיים (מאמרי חנוכה ד"ה במצות שבת) דהיינו האמונה שנשאר בישראל אפילו בגלותם, שבה לא היו יכולים היונים לפשוט ידם, כי האמונה תקועה בלב ישראל, חתום בחותמו של הקב"ה שנקרא כהן גדול. ולכן המצוה להדליק שמונה ימים, כי באמת גם ביום הראשון היה נס, כי זה חידוש גדול שעמדו בנסיון כזה, כידוע בספר יוסיפון (פרק יח והלאה) דהאמונה היתה גדולה עד מאוד שמסרו נפשם בבטחון ואמונה, וע"י כח האמונה זכו לתקן שאד המידות. עוד בשבח האמונה שהיה בימים ההם כתב בספה"ק זרע קודש (נר ג) ע"י האמונה שהיה בנו שהוא בחינת צדיק, כמו שכתוב "וצדיק באמונתו יחיה" (חבקוק ב ד) נמשך חיים לנו, וע"י נכרתו היוונים בכמות גדולות וחללים רעים. וזה שנקראו "חשמונאים" שהיו מבחינת חכמה שהיא ב'חשאי', על דרך סייג לחכמה שתקפה (אבות פרק ג משנה ג).

ברעיון הדברים ביסוד האמונה כתב בספה"ק חסד לאברהם (חנוכה דף ג) שהנס היה שהתגלה להם באותה שעה מעלת האמונה, שעל ידי זה שמתחזק אצל האדם האמונה אף על פי שאינו רואה בעיניו, שזאת היא אמונה, שהגם שהוא דבר מוצנע ומכוסה, גם כזה צריך האדם להיות לו אמונה, כי הגם שהחסד הוא מכוסה ומוצנע זה גם כן לטובתו. וכן הוא באור הגנוי הגם כי האור הוא גנו ומכוסה, אף על פי כן מוחמת אמונה מאיר לאדם. וזה הכוונה 'בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול', יפך עם האותיות גימטריא 'אמונה' [102] ואמונה הוא 'אחד' כדברי חז"ל (מכות כד א) 'בא חבקוק והעמידו על אחת' "וצדיק באמונתו יחיה".

וזהו שעת הכושר לשאוב מאור הימים הללו ולנטוע בנפש אמונה רבה שתמשך לתמיד, כשם שכתב בספה"ק ישמח ישראל (חנוכה אות יא, מא) שבדקו ומצאו העצה לטהר המחשבות לייחד שמו הגדול ולהאמין באמונה פשוטה באחדות הבורא, שזה הוא הראשית מדרגי ה' ועבודתו להאמין באמונה שלימה באחדות ומציאות הבורא, ואמונה וחכמה היא אחת. והימים האלה נוקב והולך לנצח, וצריך כל אחד ואחד להכין את עצמו ולעשות רושם בקרבו על זמן הקטנות להמשיך אור האמונה ולנטוע בלבו אמונה בהנהגת השי"ת לעת תוקף החשכות, למען ידע כי הוא הסובב כל עלמין וממלא כל עלמין ולית אתר פנוי מינה, והכל הוא מאיתו ית"ש בהשגחתו שמשגיח על כל בריה ובריה בהשגחה פרטיות. כפי שהיה בימים ההם שאמונת ה' היתה תקועה וקשורה בליבם שהשי"ת עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ואז ידעו והבינו שאפילו הפך של שמן שמצאו הוא שלא כדרך הטבע שיהיה מונח וחתום בטהרה.

ועל שכר האמונה השמיענו לקח טוב הישמחו ישראל (פרשת תולדות אות ח) כי נפש הישראלי שהוא מהמאמינים בני מאמינים שמוטבע בליבו אמונת אומן, אינו מהרהר אחר דינו של הקב"ה, אלא מאמין באמונה שלימה אף בעת צרתו שגם זה לטובתו, בבחינת אהבה מוסתרת, כי אילו היה ההשפעה טוב וראוי לו בוודאי היה משפיע לו השפעתו כי כן דרכו להטיב. ובתוקף אמונתו הוא ממתיק הדין, ונעשה כלי מוכשר לקבל ההשפעות, כמו שאמר הרה"ק מנעשכזי וצללה"ה שבכח האמונה יכול האדם להפך הטבע שכן כסף לזהב.

חיווק לדבר בעיקר שבעיקרים - אות האמונה - מצאנו בספה"ק עוללות אפרים (חלק ב מאמר רפז-רפח) המבאר הקשר שבין כל גזירות היוונים, ותמצית דבריו, בימי אנטיוכוס הרשע שחשב לבטל מישראל חודש מילה ושבת, ששלושה מצות אלו נקראו אות, שבת - כי אות היא בניו וביניהם" (שמות לא ג). מילה - "והיה לאות ברית בבשרכם" (בראשית יז יא). קידוש החודש - "את המאור הגדול וגו' ואת המאור הקטן וגו' והיו לאותות" (שם א ד). והטעם שג אלו נקראו אותות לפי שהם מפרסמים ייחודו של יוצר הכל, והם אות ומופת על ג' עיקרי יסודי הדת. וזהו סוד הפך של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול שלא שלטו בו יד האויבים, רמז שיישראל בוטחים לדורות שאין האומות יוכלו לבטל מהם התורה שנמשלה לשמן העולה על כל המשקים, כך התורה כתיב בה (משלי לא כט) "רבות נטות עשו חיל ואת עלית על כולנה", שיש לה יתרון ביתר שאת ויתר עוז על החכמות והדתות, וממנה תצא אורה לעולם כמו השמן המאיר לארץ ולדורים עליה.

על התעוררות הנס כבימים ההם גם בזמן הזה כתב בספה"ק ייטב פנים (הוד והדר לחנוכה אות מה) שגם חנוכה לא היה מכח זכות כי אם מכח רחמי וחסדיו ורחם אב על בנים, וכענין שנאמר (שמות כב כו) "ושמעתו כי חנון אני", ומכח חנינותו ורחמנותו על בני יתרה אפו בני שמעון אותו, וזה נקרא 'גבורה שבחסד' שעל ידי חסד לישראל עשה גבורה והרג בשונאיהם. וכן דרש בספה"ק שער יששכר (מאמר ימי אורה אות צג) הנה אמרו חז"ל (שבת כא ב) שזמן ההדלקה 'משתשקע החמה עד דכליא רגלא דתרמודאי' שהוא עשו, כמו שכתב בספה"ק בני יששכר (כסלו טבת מאמר ב אות מה), היינו שאנו סובלים מאוד בזמן החשיכה - מעת שהחלו החבלי משיח תקיפות וצרות והשך קדרותא דצפרא, וכל זה 'עד דכליא רגלא דתרמודאי' שילכו בני עשו לגמרי בביאת גואל צדק, ועד גמר כלותן במשך הזמן הוא צר ביותר מהחבלים כנודע (יומא יא). על כן "ולילה ולא דומיה ליי" - לא נשתוק מלהתפלל ולזעוק על הגאולה שלימה, שכעת הוא זמן התגלות אור הגנוז ואורו של מלך המשיח.

צידה לדרך: יו"ט חנוכה לילה כיום יאיר ליבור הנס שהתגלה לישראל ככח האמונה שלא נעדרה מהם, ודתיים של ישראל בחכמת האמונה וחכמת התורה נמשכת בזמן הזה לכל השנה.

יוונים בזמן הזה???

'בימים הללו ראוי ליתן לב לתקן כל הדברים הגורמים לשכינה שתלתק מישראל שזה היה כוננת היונים, והנה בעוונותינו הרבים בעת הגלות אפס מקום להשראת השכינה, כי חרב בית מקדשנו, והקב"ה ברחמי השאיר לנו שארית, וכתוב ואהיה להם למקדש מעט אלו בתי נכסיות ושם השכינה שורה, ואלו המדברים בביה"כ אין לה מורד במלכו של עולם בהיכלו ולפניו גדול מזה, וזה מטמא אור הקדוש דוגמת היונים שטימאו המזבח, כי זה מעמיד צלם בהיכל, כי בכל עבירה נעשית קליפה ורוח הטומאה, ובעוה"ר נתפרץ הדבר מאד'.

נודע ביהודה, דרושי הצ"ח, דרוש לג אות ד
'כבר הוכחתי כמה פעמים על שיחה בטילה בבית הכנסת ובפרט בעת חזרת הש"ץ ומעונש המבואר על זה ליצול רחמנא, וכבר הזהרת על זה ורואה אני שלא פעלתי כלום ועדיין פשתה המשפחה, לכן אוכח עוד כמצוה הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים, ולא די להם במה שמטמאים הבהל פיהם את ההיכל הקדוש שבבית הכנסת זאת גם זאת באמצע חזרת הש"ץ, המה מבטלים את השכנים ומבלבלים אותם שלא יוכלו לענות אמן... והמה גורמים רעה לנפשם. או להם דלית להו חולקא באלקי ישראל כמבואר בוהר הקדוש. ומי בקש זאת מהם רמוס חצרות קודש. וכבר הוכחתי על זה אשתקד שהוא דומה למנשה שהעמיד צלם בהיכל כן המה בוראים משחית ומחבל בבה"כ, גם מתוך כך לא ישימו לב לענות קדיש וקדושה. בכך מהיחם והלאה, יקבלו עליהם לעזוב חטא זה ועל כל פנים מן התחלת הש"ץ ברכות השחר עד אחר עלינו לא ישיחו כלל ואז ידקדקו לענות קדושה ואמן יאה שמייה רבה בכל כחם ואשרי להם'.

נודע ביהודה, דרושי הצ"ח דרוש ד אות יט